

HUOM! Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutukseltaan ja painoasultaan.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Marjamaa, M., Tolonen, T. & Nyqvist, A. (2022). Theseus: Käyttörajatun kokoelman toinen aalto käynnistyi ongelmitta. Kreodi 1/2022. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022032024169>

PLEASE NOTE! This is an electronic self-archived version of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Marjamaa, M., Tolonen, T. & Nyqvist, A. (2022). Theseus: Käyttörajatun kokoelman toinen aalto käynnistyi ongelmitta. Kreodi 1/2022. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022032024169>

Copyright: © 2022 by the authors and AMKIT-konsortio. Licensed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Theseus: Käyttörajatun kokoelman toinen aalto käynnistyi ongelmitta

20.03.2022

KUVA: MAKOIVU80, PIXABAY CC0

Theseuksen käyttörajatun kokoelman toinen aalto lähti tammikuussa ongelmitta liikkeelle ja muutenkin alkuvuosi on sujunut yllättävän hyvin. Olemme ratkoneet kentältä tulleita kysymyksiä sekä tehneet taustatyötä laajempiin aiheisiin. Google Analyticsin kohtalo ja tilastoinnin kehittäminen nousee esille vielä tänä keväänä.

Käyttörajatun kokoelman toinen aalto

Theseuksen käyttörajatun kokoelman toinen aalto lähti käyntiin tammikuussa 2022: tiistaina 18.1. huoltokatkon aikana kuusi ammattikorkeakoulua saivat käyttörajatun kokoelman käyttöönsä. Nämä organisaatiot olivat Arcada, Diak, Haaga-Helia, JAMK, LapinAMK

ja TurkuAMK.

Käyttöönotto sujui ensimmäistä aaltoa mutkattomammin. Ensimmäisen aallon yhteydessä tehtiin muun muassa Haka-kirjautumiseen liittyviä korjauksia, joten tammikuinen käyttöönotto sujui siksikin helpommin. Mukaan tulevia ammattikorkeakouluja varten olemme valmistelleet käyttörajatun kokoelman check listin, joka toivottavasti auttaa mahdollisissa ongelmakohdissa.

Tammikuussa tarkennettiin ruotsinkielisiä ohjeita ja muokattiin käyttörajatun kokoelman lisenssi, sillä toisessa aallossa lähti ensimmäinen ruotsinkielinen ammattikorkeakoulu mukaan käyttörajattuun kokoelmaan. Arcada ja Novia ovat olleet suurena apuna tekstien käännöksessä, kiitokset heille!

Käyttöönoton jälkeen jo 14 ammattikorkeakoulua on mukana palvelussa ja kolmanteen aaltoon on jo kolme ammattikorkeakoulua ilmoittanut kiinnostuksensa. Sille ei toistaiseksi ole vielä määritelty tarkempaa ajankohtaa.

Kirjautumissivun tekstit

Kirjautumissivun teksteistä tuli ammattikorkeakouluista palautetta jo ensimmäisen aallon yhteydessä elokuussa 2021. Kyse on sivusta, jolle käyttäjä päätyy, kun yrittää saada auki käyttörajatun kokoelman IP-rajattua työtä auki rajauksen ulkopuolelta. Sivun teksti on koettu epäselväksi käyttäjän kannalta.

Tekstejä on nyt päivitetty kahteen kertaan ja yritetty saada mahdollisimman informatiivisiksi. Ongelmaksi on muodostunut se, että samaa sivua käytetään monenlaiseen kirjautumiseen ja kaikissa ammattikorkeakouluissa, myös niissä joilla ei käyttörajattua kokoelmaa käytössään ole.

Tämä asia otetaan vielä esille laatukokouksessa Kansalliskirjaston kanssa. Täydellistä ratkaisua tuskin pystytään luomaan.

Avoimen
ammattikorkeakouluopiskelijoiden
Theseus-tallennus

Muutamasta ammattikorkeakoulusta on tullut palautetta, ettei avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden Theseus-tallennus ole onnistunut. Asiaa on selvitetty niin Kansalliskirjaston, Haka-federaation ja opiskelijahallinnon kanssa.

Ongelman taustalla on käyttörajatun kokoelman yhteydessä käyttöönotettu uusi Haka-attribuutti edu.person.studentaffiliation, joka mahdollistaa opiskelijan automaattisen ohjaamisen tallentamaan suoraan oikeaan kokoelmaan. Avoimen amkin opiskelijoilla ei tätä attribuuttia ole ja ilman sitä tallentaminen Theseukseen ei onnistu.

Olemme selvittäneet onko Haka-oikeuksia mahdollista laajentaa myös avoimen amk:n opiskelijoille. Tämä ei valitettavasti onnistu, sillä se vaatisi samanlaiset attribuutti-määrittelyt käyttöön kaikissa amkeissa ja vasta sitten Theseuksen Haka-kirjautumista voitaisiin rukata. Lisäksi on kyseenalaista kannattaako Theseus-tallennukset sallia aiempaa laajemmalle joukolle.

Tämän takia toivomme, että ammattikorkeakouluissa ohjeistetaan opiskelijoita tallentamaan opinnäytetyönsä Theseukseen vasta, kun he ovat saaneet tutkinto-opiskelijan statuksen. Asiasta on tiedotettu opintotoimistojen yhteistyöverkoston kautta.

Opiskelijalla on mahdollisuus tehdä opinnäytetyö myös avoimessa ammattikorkeakoulussa. Kovin yleistä tämä ei liene ja opiskelijalla todennäköisesti on tutkinnon suorittaminen aina kiikarissa.

Theseuksen tilastointi ja Google Analytics

Euroopan tietosuojaviranomaisten kannanotto siitä, kuinka Google Analyticsin rikkoo tietosuoja-asetusta, on herättänyt viime viikon aikana runsaasti keskustelua. Voiko Google Analyticsia käyttää jatkossa julkisen sektorin palveluissa?

Euroopan tietosuojaviranomaiset ovat linjanneet tuoreessa päätöksessä, että Google Analytics -palvelun käyttö rikkoo EU:n yleistä tietosuoja-asetusta. Euroopan tietosuojaviranomaiset ovat yhdessä arvioineet ehtoja, joilla Google Analyticsillä kerättyjä henkilötietoja on siirretty Yhdysvaltoihin sekä siirrosta rekisteröidyille aiheutuvia riskejä. Viranomaiset ovat tarkastelleet erityisesti EU-tuomioistuimen heinäkuussa 2020 antaman niin kutsutun Schrems II -tuomion vaikutuksia Google Analyticsin käyttöön. Tuomiossa EU-tuomioistuin

korosti, että siirrettävillä henkilötiedoilla on riski päätyä Yhdysvaltojen tiedustelupalvelun käsiin, ellei tiedonsiirtoja suojata asianmukaisesti.

Päätöksen mukaan Googlen käyttöönottamat suojatoimet henkilötietojen siirroille Google Analyticsin kautta eivät ole riittäviä, eivätkä ne estä Yhdysvaltojen tiedustelupalvelun pääsyä tietoihin. Google Analyticsin käyttö aiheuttaa tämän vuoksi riskin verkkosivuston käyttäjille, joiden tietoja kerätään ja siirretään Yhdysvaltoihin.

Google on ottanut tilanteeseen kantaa ja ilmoittanut kehittävänsä ratkaisuja esiin nostettuihin haasteisiin.

Jos Google Analyticsiä kuitenkin käytetään, on tärkeää varmistaa, että sivuston evästehallinta on GDPR:n ja Traficomien ohjeistuksen mukainen. Analytiikan evästeisiin on kysyttävä kävijän suostumus ja evästehallinnan on toimittava käyttäjän antamien suostumusten mukaisesti. Lisäksi tietosuojailmoituksessa on kerrottava datan keruusta ja siirtämisestä kolmansiin maihin.

Theseuksen osalta Kansalliskirjaston on ilmoittanut, että Theseukseen ei ole tulossa pop upia, jossa kysytään käyttäjän suostumusta Google Analyticsin käyttöön. Tältä pohjalta olemme taipumassa siihen, että Theseuksen osalta luovutaan palvelun käytöstä. Asia otetaan vielä esille julkaisuarkistojen asiantuntijaryhmässä sekä laatupalaverissa Kansalliskirjaston kanssa.

Samalla otamme esille Theseuksen oman SimpleStats-tilastotyökalun kehittämisen. Theseukseen on tarve saada myös parempia työkaluja käyttörajatun ja avoimen kokoelman töiden tilastointiin. Tähän on kehitelty metadataan ratkaisuja.

Saavutettavuusseloste päivitetty - jo kahteen kertaan

Theseuksen saavutettavuusseloste on päivitetty alkuvuodesta. Kiitos kaikille muuttuneet tietonsa ilmottaneille amkeille! Jatkossa keräämme saavutettavuusselosteen muutokset kerran vuodessa ja muokkaamme selostetta keskitetysti.

Yhtään yhteydenottoa ei ole tullut mahdollisista saavutettavuuspuutteista opinnäytetöistä tai julkaisuista, ainakaan Theseus-toimistolle. Jos yhteydenottoja jossain vaiheessa tulee, olemme yhteydessä ammattikorkeakoulujen Theseus-yhdyshenkilöihin

tai esimieheen.

Koulutusala Theseus-tallennuksesta kertovaan ilmoitukseen?

Kirjastoista on kysytty, saisiko Theseus-tallennuksesta käsittelijöiden sähköpostiin tulevaan ilmoitukseen näkyviin koulutusalan. Tätä on toivottu siksi, että osassa kirjastoja tallennuksia hyväksyy useampi ihminen koulutusalan mukaan. Opinnäytetyön nimestä ei aina pysty päättämään mihin koulutusalaan työ kuuluu.

Tätä asiaa selviteltiin kokoelmanmuutoksen yhteydessä vuonna 2019, ja silloin se ei ollut mahdollista. Silloin useampi ammattikorkeakoulu muutti töiden tarkistusprosessia niin, että työtehtäviä ei enää jaettu koulutusalan mukaan. Otimme asian nyt kuitenkin uudestaan Kansalliskirjaston kanssa esille.

Tallennuksen jälkeen Theseuksen käsittelijöille lähetettävä viesti saa syötteenä vain viisi asiaa (työn otsikko, kokoelman nimi, lähettäjän nimi, tehtävän kuvaus sekä linkki DSpace sivulle). Näistä kahta ensimmäistä käytetään viestin kokoamiseen, ja koska koulutusala ei ole mukana näissä muuttujissa, sitä ei saada helposti viestiin mukaan. Muutos olisi Theseus-spesifi ja vaatisi Java-koodimuutosta, eikä ole varmaa, saisiko sitä silläkään näkyviin.

Kansalliskirjaston vastaus oli seuraava:

- Valitettavasti tämä toive ei ole toteutettavissa ainakaan ennen DSpace7-versioon siirtymistä. Kansalliskirjastolla on paljon työtä tehtävänä ja asioita opeteltavana seiskaversioon liittyen, mutta pidetään tämä toive mielessä ja katsotaan, olisiko tämä toteutettavissa uuden version käyttöönoton myötä, vastasi meille Reeta.

Tutkijan rinnakkaistallennusoikeus putosi tekijänoikeuslakiuudistuksesta

Helmikuun puolivälissä DSM-direktiivin täytäntöönpanosta järjestetyssä kuulemistilaisuudessa esitettiin lausuntopalautteen pohjalta muokattu luonnos hallituksen esitykseksi. Luonnoksessa yksi keskeinen muutos aiempaan oli se, että kansalliselta pohjalta valmistellut lainmuutosehdotukset jätetään "myöhempään

ajankohtaan” ja pitäydettiin tiukemmin direktiiviin ja sen tavoitteisiin. Tutkijan rinnakkaistallennusoikeus oli yksi myöhempään ajankohtaan jätetyistä kohdista.

Rinnakkaistallennusasioissa on myös myönteistä uutta.

FinElibin ammattilehdet-sivu

FinElibin vuoden pari käynnissä ollut ammattilehtien avoimuutta tarkasteleva työ on konkretisoitunut monien ammattilehtien rinnakkaistallentamisen käytäntöjä ja avannut asiaa uusille ammattilehdille. Tuloksena Finelib on avannut kotisivuilleen [ammattilehdet-osion](#), jossa on tiedot reilun parinkymmenen suomalaisen ammattilehden rinnakkaistallennuskäytännöistä: lisenseistä, versioista, embargoista ja yhteyshenkilöistä. Sivusto päivittyy edelleen. Ammattilehtikentällä nämä tiedot harvemmin löytyvät kustantajilta tai lehtien verkkosivuilta, joten Finelibin avaus on varmasti rinnakkaistallentajille tervetullut, ja työ ammattilehtien tietoisuuden nostamiseksi avoimesta julkaisemisesta arvokasta.

Kevään tapahtumia

Toinen AMKIT-konsortion järjestämä palaveri Finna-toimiston kanssa on tulossa 23.3. Ensimmäisessä palaverissa tammikuun alussa pääsimme alkuun Finnassa havaittujen ongelmakohtien käsittelyssä. Asialistan Theseukseen liittyviin kohtiin palaamme todennäköisesti kevään ensimmäisessä Theseus-tuokiossa, joka on tarkoitus järjestää maanantaina 4.4.2022.

Lähteet

Tietosuojavaltuutetun toimisto 11.2.2022. Euroopan tietosuojaviranomaiset ovat todenneet Google Analyticsin käytön verkkosivuilla tietosuojalainsäädännön vastaiseksi. <http://tietosuojafi.fi/-/euroopan-tietosuojaviranomaiset-ovat-todenneet-google-analyticsin-kayton-verkkosivuilla-tietosuojalainsaadannon-vastaiseksi>

Regarding international data transfers in Google Analytics.
February 4th 2022. <https://support.google.com/analytics/answer/11609059>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 14.2.2022. Tekijänoikeuslain uudistus. Jatkovalmistelun pääpiirteet. Esitys osoitteessa: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/ea5be8e5-c718-4049-8836-5d7fa9589c18/92063543-7d10-404a-a437-0b36d4e4ef83/LIITE_20220211103613.pdf

Kirjoittajat

Minna Marjamaa

tietoasiantuntija
Laurea-ammattikorkeakoulu
[Kirjoittajan muut artikkelit >](#)

Tiina Tolonen

Informaatikko
Tiina Tolonen on informaatikko Tiedekirjasto Pegasuksessa, joka palvelee Oulun yliopistoa ja Oulun ammattikorkeakoulua.
[Kirjoittajan muut artikkelit >](#)

Antti Nyqvist

tietoasiantuntija
Haaga-Helia
[Kirjoittajan muut artikkelit >](#)

Artikkelin tiedot

Kirjoittaja: Minna Marjamaa, Tiina Tolonen, Antti Nyqvist

Numero: 1/2022

URN: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022032024169>

Lisenssit

Tämä teos on lisensoitu [Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).